

Asia: VN/27217/2021

Valtioneuvoston periaatepäätös yrittäjyydestä

Lausunnonantajia pyydetään vastaamaan seuraaviin kysymyksiin:

1. Onko yrittäjyyden periaatepäätöksessä otettu huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmasta keskeisimmät asiat?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Periaatepäätöksessä oli otettu kattavasti huomioon yrittäjyyden edistämisen näkökulmia. Periaatepäätös ei mainitse startup-yrittäjyyttä. Kasvuyrittäjyydestä puhutaan, mutta skaalautuvasta kasvuyrittäjyydestä mainitaan lähinnä vain, että ”Skaalautuvaa kasvua toteuttavien yritysten määrä on pohjoismaista alhaisin kuten myös koko EU:ssa.” Periaatepäätöksessä tulisi erikseen huomioida alkuvaiheen skaalautuvia ideoita kehittävät startup-tiimit (joilla ei välttämättä ole vielä edes Y-tunnusta) ja heidän palvelunsa, koska startup- ja kasvuhakuisten yritysten merkitys on keskeinen elinkeinoelämän uudistumisen, työpaikkojen luomisen sekä talouskasvun näkökulmasta. Periaatepäätöksessä voisi nousta vahvemmin esille myös kansainvälinen osaajatiimien ja startup-yritysten houkuttelutyö sekä maahantuloon liittyvien käytäntöjen helppous (mm. luvat, ohjaus ja tietoisuus eri alustoista). Yrittäjyyspolkua tulee tukea koko koulu-/opiskelupolun aikana eli on tärkeää pitää jatkossakin keskeisenä toiminnan painopisteenä myös eri koulutuksissa. Lisäksi yhteistyö eri opintoasteiden välillä ja mahdollinen yrittäjyyskasvatuksen strategia tulisi huomioida vahvemmin periaatepäätöksessä. Suomessa yritykset ovat olleet perinteisesti erittäin vahvoja nimenomaan tuotteistamisessa ja tuotekehittämisessä. Tämän vähäisyys ei siis selitä alhaista skaalautuvuutta. Sen sijaan suomalaisyrityksiltä puuttuu liiketoimintaosaamista, markkinaymmärrystä ja kaupallistamiseen tarvittavia kykyjä. Näiden kyvykkyyksien kehittäminen tulisi nostaa vähintään yhtä tärkeään, ellei tärkeämpään rooliin kuin T&K, mietittäessä uudistamisen ja kasvun elementtejä. Kappaleessa II, Tavoitteet todetaan: ”Lisätä yritysten kasvuhakuisuutta vauhdittamalla yritysten kestävästä kasvusta, työllistämistä ja uudistumista.” Tähän kohdennettuna huomiona, että kasvuhakuisuus ei ole seurausta eikä synny em. asioista (pitäisi varmaan puhua kasvumahdollisuuksista). Kasvuhakuisuus on osa yrittäjän arvo- ja asennemaailmaa. Pitäisikin sen sijaa kysyä, mikä olisi oikea vaikutuskeino synnyttää yrittäjälle kasvuhakuisuutta. Yrityksiä ja heidän palvelutarpeitaan on tarkasteltava muutenkin kuin vain yksinään elinkaaren vaiheeseen tai taloudellisen tilanteeseen perustuen. On yhdisteltävä tietoa eri tietolähteistä ja muodostettava näiden perusteella samankaltaisia ryhmittymiä, joita voidaan palvella kohdennetusti ja seurata helposti. Julkisia data- ja tietorajapintoja on avattava ja tuotava yritysten saataville mahdollisimman helpolla tavalla.]

2. Mitä tulisi erityisesti ottaa huomioon yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamisessa?

Periaatepäätöksessä on kattavasti listattu havaintoja yrittäjyyteen ja sen toimintaympäristöön liittyen. Toteuttamisessa tulisi erityisesti keskittyä havaintojen pohjalta tehtäviin eri kohderyhmille suunnattuihin konkreettisiin toimiin, joilla luodaan kestävää vaikuttavuutta niin paikallisesti kuin kansallisestikin. Tehtyjen toimien tuottavuutta tulee pystyä mittaamaan ja arvioimaan markkinoilta kerättävän tiedon kautta, ja tarvittaessa on kyettävä tekemään toimenpiteisiin muutoksia vaikuttavuuden lisäämiseksi.

Lisäksi tulee ottaa huomioon digitalisaation tuomat mahdollisuudet palveluiden kehityksessä, markkinoiden kanssa tehtävä vahva yhteiskehittäminen ja tiedolla johtaminen. Esimerkiksi starttirahapäätökset tulisi olla mahdollista tehdä tulevaisuudessa mahdollisimman automaattisesti ja koneavusteisesti, jotta käytettävä ihmisresurssi voidaan suunnata palvelemaan yrittäjiä liiketoiminnan haasteissa. Myös erilaista kohtauttamista (matchmakingia) voidaan kehittää digitaalisten työkalujen avulla.

Yrittäjien osaamisen kehittämisessä on kiinnitettävä erityistä huomiota digitaaliseen osaamiseen.

Yhden luukun periaatteen tavoittelussa on tärkeää se, että yrittäjät saavat palvelunsa ilman organisaatorajojen välistä jäykkyyttä. Periaatteen sijaan voidaan puhua yhden luukun palvelukokemuksesta.

Rekrytointiosaamisen kehittämisessä on huomioitava tietoisuuden lisääminen myös työnantaja/rekrytointivalmiuksista, etenkin ensimmäisen rekrytoinnin osalta.

Digivihreään siirtymään liittyvissä koulutuksissa yrityksen liiketoiminnan kehittäminen on oltava keskiössä. Koulutuksissa on huomioitava, että yrittäjillä on erilaisia lähtötasoja ja mahdollisuuksia toteuttaa siirtymää.

Periaatepäätöksen toimeenpanossa tulee toteuttaa suunnitellut ratkaisut sääntelyn purkamiseen, lainsäädäntöön ja verotukseen. Esim. alhaisempi verotuskohtelu voittovarojen tallettamisessa yrityksen sisälle investointeja varten, vaikuttaisi aidosti kykyyn lisätä investointeja.

Periaatepäätöksessä on tunnistettu hyvin ministeriöiden toimenpiteet, lisäksi olisi hyvä tunnistaa kuntien toimenpiteet alueellisten elinvoimapalvelujen kokonaisuuksista ja toimintaympäristöön liittyvässä kehittämistyössä. Olisi tärkeää tunnistaa myös paikallisten ekosysteemien verkottajan ja palvelujen kokoajan roolit.

Kansallisella tasolla lupaprosessia tulee yhtenäistää ja ELY-aluekohtaisista linjauksista tulisi siirtyä ennemmin yhteen kansallisen tason linjaukseen. Tämä poistaisi maantieteellisesti läheistenkin ELY-alueiden ristiriitaiset tulkinnat saatavuusharkinnasta.

Kotouttamiskoulutuksissa voitaisiin huomioida paremmin yrittäjyyspolku työllistymisen vaihtoehtona. Tällä hetkellä kotouttamiskoulutus perustuu osaamiseen kehittämiseen, kielitaidon kehittämiseen, koulutukseen ohjaukseen sekä työhön ohjaukseen.

Myös maahanmuuttajien ohjaus, neuvonta ja tietopalveluiden sisällöissä tulisi vahvistaa yrittäjyyteen ohjausta. Maahanmuuttajien palveluissa tulisi huomioida vahvemmin ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttöön liittyvä ennaltaehkäisevä työ.

Osaavan työvoiman saanti sekä ulkomaisen työvoiman houkuttelu yritysten kasvun mahdollistajana on tunnistettu periaatepäätöksessä hyvin. Konkreettisenä toimenpiteenä tulisi kehittää Suomeen tulevan ulkomaisen työvoiman osalta uusia lyhyitä, tehokkaita ja räätälöityjä kotouttamisohjelmia, jotta kotouttamisen tehtävä ei osuisi pelkästään yritysten ja työnantajien tehtäväksi.

Kansainvälisten opiskelijoiden yrittäjyysvalmiuksia tulisi lisätä tutkintokoulutusten aikana.

3. Ovatko yrittäjyyden periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi riittävät (toimenpide 6.1.)?

Ei. Mitä lisäisit tai muuttaisit? [Periaatepäätöksen toimenpiteet poikkihallinnollisen yhteistoiminnan ja koordinaation varmistamiseksi ovat pääsääntöisesti hyvät. On kuitenkin varmistettava, että neuvottelukunnassa ja toimenpiteiden yhteiskehittämissä on edustajia mukana kunnista sekä soveltuvin osin yrittäjien ja markkinatoimijoiden edustajia antamassa omaa näkökulmaansa tilannekuvaan ja analyysiin.]

4. Ovatko esitetyt seurantamittarit kattavat yrittäjyyden periaatepäätöksen seuraamiseksi (kohta IV)?

Periaatepäätöksessä mittarit ovat pääosin hyviä. On syytä pohtia pitäisikö mittareihin lisätä startup/kasvuyritys-aihioiden (tiimien määrä), ja niistä yrityksen perustamiseen saakka kehittyneiden tiimien määrä, sekä kansainvälisten osaajien rekrytointien määrä, Suomesta ja ulkomailta. Tarpeellista olisi kehittää mahdollisimman reaaliaikaista, vertailukelpoista ja läpinäkyvää seurantatietoa (tiedolla johtamisen malleja hyödyntäen).

Periaatepäätöksen aktiivinen seuranta on tarpeellista toimenpiteiden ja tavoitteiden toteutumisen kannalta. Tämä mahdollistaa sen, että tärkeäksi nostetut toimenpiteet toteutuvat.

Osa mittareista on suhdanneriippuvaisia, ja ne voivat johtaa erityisesti noususuhdanteessa vääränlaisiin päätelmiin toimenpiteiden vaikuttavuudesta.

5. Miten voidaan kehittää ministeriöiden välistä poikkihallinnollista yhteistyötä yrittäjyyden periaatepäätöksen toteuttamiseksi?

Luomalla helposti jaettavissa ja saatavilla olevaa (hyvin visualisoitua) seurantatietoa ymmärryksen lisäämiseksi. Tulee varmistaa, että yrittäjyyteen käsitteet ja määritelmät ymmärretään yhdenmukaisesti kaikissa ministeriöissä. Tulee myös huolehtia, että yhteistyöhön kutsutaan laajasti mukaan kaupungit ja muut alueelliset toimijat.

6. Muut mahdolliset huomiot yrittäjyyden periaatepäätökseen.

Yrittäjien sosiaaliturvaa on selkeytettävä ja siihen (etenkin työttömyysetuuksiin) liittyvää viestintää on kehitettävä, jotta erityisesti alustojen kautta yrittämisen ja kevytyrittäjyyden kynnyks edelleen madaltuu ja saatu asiakaskokemus paranee.

Yksi lisätoimenpide olisi rakentaa mikroyrityksille esim. määräaikaista veroalennusta, verovähennystä tai eläkemaksujen porrastusta tai alennusta ensimmäisen työntekijän palkkaamiskynnyksen madaltamiseksi

Anttila Miia
Tampereen kaupunki - Tampereen kaupunki, Elinvoiman ja kilpailukyyn
palvelualue